

RALUCA FEHER

Splendidul loc al fericirii supreme

sau

Cum a găsit Feher Mongolia, Coreea și Japonia

Raluca Feher

Splendidul loc al fericirii supreme

sau
Cum a găsit Feher Mongolia, Coreea și Japonia

Călătoria în timp există. Mușcă din biscuitul ăsta și ai ajuns în 1987, intră în labirintul de sub calea ferată suspendată și ești în 1956, vorbește cu bătrâna asta și ești în 1945, ascultă melodia astălaltă și anul este 1998.

Călătoria în timp în Asia este mai bogată decât cea din Europa sau America de Sud pentru că poți ajunge și în viitor. În 2072 sau în 2272 au trenuri de mare viteză pe culoarele cărora umblă roboți surdomuți care îți vând calendare vintage din 1988 și calculatoare chinezești din 1966.

Mongolia, deși în Asia, este mai degrabă o țară balcanică, un Mordor amuzant de unde au plecat în lume hunii, turcii și hoardele lui Gînghis. În Mongolia, secolul XXI nu a ajuns, te plimbi într-un spațiu la fel de nomad ca locuitorii lui, o țară întregă alergând haotic între 1300 și 1980. Cum ți-o fi norocul.

Deși filmele, cultura pop și avangardismul tehnologic dau sentimentul că Japonia și Coreea sunt plasate mult în viitor, realitatea de pe teren e diferită. Ambele țări s-au refăcut galopant după traume incredibile și progresul lor a luat o formă de evantai. În culele acestuia găsești intacte decade complet pierdute într-o Europă care a evoluat mult mai uniform. Ai secolul XV la patru metri de secolul XXII, calculatoare 286 lângă calculatoare cu boxe care emană mirosurile mâncăricii gătite pe ecran.

Raluca Feher

Cartea aceasta este, la rândul ei, o călătorie cusută din patru petice: Mongolia în 2009, Coreea de Sud în 2013 și Japonia în 2007 și apoi în 2015. Poveștile sunt strânse din trei agende și două calculatoare, unele însemnări fiind atât de criptice pentru mine, azi, încât am chemat un specialist să-mi spună ce am vrut să zic atunci.

Așezați-vă în vagoane, fixați-vă centurile, sper că nu ați mâncat nimic prea greu care să vă producă greață șiiii... Roller-coaster, baby!!!

Mongolia

Avionul Air China miroase a plastic nou, ca o co-pertă de abecedar. Stewardesele aruncă zâmbete roșii și asigurări că totul e bine, trebuie doar să insiști cu ecranele din tetiere. Nu sunt ele proaste, ecranele, ci tu ești neacomodat cu sistemul chinezesc de touchscreen, care presupune să fugărești o îndărătnică săgețică pe ecran, să încerci să o domesticești, cum dracu' să faci asta? Butoanele sunt înțepenite, câini bătrâni și orbi care nu ascultă nicio comandă.

După trei ore de zbor, renunți să vezi un film. Încerci să dormi, înghesuindu-ți organele în scaunul mic. Doamne, ce funduri mici au chinezii ăștia, trebuie să le aibă așa, căci altfel nu ar încăpea un miliard jumate la ei în țară. S-ar tasa plăcile tectonice și s-ar scufunda Asia dacă un miliard jumate de chinezi ar avea curul mare. În ciuda fundului mic, o familie de chinezi se lățește pe mai multe scaune, lăsându-și copilul la trei rânduri în spate. La 4:00 dimineața plodul se trezește și rage îngrijorat că nu-și găsește părinții.

Beijingul apare incert sub pâcla albicioasă. Poate fi un oraș, poate fi un șantier, poate fi o mină de cadmiu. Nu știi dacă există mine de cadmiu, dar dacă există probabil că arată ca Beijingul într-o dimineață de vară. Avionul Air China aterizează perfect, corect, ca Nadia Comăneci la proba de sărituri, înșurubându-se în saltea, 10, 10, 9.98, 10, 9.93 (asta trebuie să fie URSS care

încearcă să ne depuncteze). Avionul se cuplează la brațul cu burduf al porții, dar nu avem voie să ieșim. Printre scaune intră un profesionist cu mască, dotat cu un termometru ultrasensibil care măsoară temperatura pasagerilor. Bip-bip-bip-bip face mașinuța care scanează frunți. Îi caută pe posibiii infectați cu H1N1, aviara. Ne-au întrebat și în Germania, la îmbarcare, ne-au întrebat și în avion, când ne-au dat hârtiile de completat pentru vamă. Nu, nu avem simptomele, dar nu poți să nu îți iei măsuri de precauție. Dacă oamenii știu cu funduri prea mari pentru scaunele Air China mint? Dacă au gripă pășărească, febră pupezească, infecție pițigoiască? Ni se dă voie să coborâm. Ne dezmoșim picioarele și, trăgând aer în piept, călcăm pe pământ chinezesc. E 25 iunie 2009.

Nu aș ști care era data când am intrat în terminalul 3 dacă nu... Stai că stric povestea. Terminalul 3 al aeroportului din Beijing arăta în 25 iunie 2009 ca o sală de nuntă după ce mireasa a amenințat cu moartea soacra, și-a fracturat metacarpienele pâlindu-și proaspătul soț în falcă și apoi a fugit cu nașul. Terminalul 3 e pustiu. Nuntașii, ăia de au venit la Olimpiada din 2008, au plecat de mult și monstroasa construcție e goală. Olariuuuuu-huuuuuu!!! poți să strigi, iar ecoul va da o raită de patru kilometri în jurul coastelor oțelitelor care susțin bolta terminalului și se va întoarce la tine fără suflu, obosit de atâta efort.

Suntem mânați printre două cordoane de străjeri ai sănătății marelui popor chinez. De-o parte și de alta a culoarului sunt înșirați ei și ele, cu chipie și măști, și ochi oblici care nu te privesc. Nu. Privirile te șterg de praf, îți piaptână părul răvășit de zbor, dar nu se opresc la tine. Plutesc imateriale, se duc să se așeze pe cocul doamnei sau pe pălăria domnului. Noi trecem prin aceste furci

caudine al căror mecanism de funcționare nu-l înțelegem. Oare ce i-o spune domnul Li copilului său când acesta îl întreabă: „Tati, tati, tu ce muncești acolo la aeroport unde zici că mergi zilnic?”

— Dragul meu, eu arunc priviri antigraționale, priviri cu heliu care se ridică în bolta terminalului 3, alături de alte priviri ale colegilor mei. Iar lumina zilei filtrată prin acest zid de priviri evidențiază ca într-o radiografie prezența infecției cu H1N1. E infailibil zidul de priviri și eu asta fac zilnic, le arunc de mă dor și ochii.

Încă un aparat de măsurat temperatura.

Apoi hârtii, bilete, formulare, pașapoarte.

— Dar nu vreau să stau în China, merg în Mongolia!

— Atunci treceți pe la tranzit.

E un singur om la tranzit și are o lentoare de ardelean. Un chinez ardelean este un oximoron, ați zice. Dar eu vă spun că l-am văzut, există, lucrează la tranzit la pașapoarte în terminalul 3 din aeroportul din Beijing.

Lucra în 25 iunie 2009 când o coadă enormă stătea în fața lui, mutându-se ca un dragon nătâng de pe un picior pe altul, în timp ce ardeleanul chinez verifica zborul cu care ai sosit și țările vizitate înainte de a ajunge un zimț pe spatele dragonului nătâng, exact ca mine sau ca nemțoaica de la Abbott și elvețianca ONG-istă și...

Am trecut. Suntem tot în 25 iunie, dar cu o oră mai târziu și pierdem avionul spre Ulan Bator, așa că elvețiancă, nemțoaică, români, sărim cu toții în trenulețul-autobuz-cart de golf și gonim deloc nebunește, cu părul lipit de tâmpile și nicidecum în vânt, spre poarta unde aflăm că zborul a fost amânat de la 7:45 la 20:00. De ce?

Air China nu spune de ce. Ce contează de ce? Eu, Air China, v-am întrebat pe voi de ce vreți să mergeți la

Ulan Bator? Funcționarele nu vorbesc engleză, nimeni nu vorbește engleză nici măcar din mâini. Un pic de haos nu strică nimănui. Haosul e creativitate, ar zice o reclamă la o băutură răcoritoare americană. Haosul e doar haos, așa zice eu. 200 de oameni suntem încolonați și cineva, nu știu cine, un om care știe chineză sau poate are intuiție bună, spune că vom fi duși la hotel peste zi. Pe lângă nemțoaică și elvețiancă, prind în plasă o englezoaică și o copiraităriță australiană. Ea, australianca, știe că Air China se sperie la cel mai mic zefir și amână zboruri, nu vrea să riște nimic, nu vrea să facă de rușine marele popor chinez în fața comunității internaționale, care și așa, uite că zice că tetierele nu funcționează și scaunele sunt strâmte. Așa că treceți la hotel până se termină ploicica sau vântul, sau intră soarele în nori. Ușor de dat comanda asta: treceți la hotel! Când ieși din aeroport ești din nou controlat, temperatura e din nou măsurată, ai de scris alte trei formulare (mă gândesc că un business cu pixuri ar trebui să deschid în aeroportu' ăsta unde dai teză la engleză la fiecare zece metri).

Un autobuz trebuie să ne ducă la hotel. Respir aerul cald și umed al Beijingului și mă așez la coadă, a șaptea din această dimineață, la urcarea în autobuzul mic și cocoșat care... Jap, tâmpla-mi intră în decolteul copiraităriței australience, șoldul îmi e dislocat de o lovitură din spate și printre noi, idioții respectuoși, își face triumfal cărare o falangă mongolă. Douăzeci de oameni calcă, împing, dau coate și se urcă primii, au locuri, noi ăștia, vesticii, stăm în picioare, pliați în tubul de calciu efervescent care este corpul autobuzului.

Beijingul ne primește fără viză. Nu am nimic pe pașaport, sunt total ilegal intrată în țară și o panică mică

pune stăpânire pe mine. Dacă animalele astea birocrațe îmi fac mizerii, dacă mă arestează, dacă... ?

Mașina trece pe sub poduri și autostrăzi megalitice. Ce tare îi place „Marele“ poporului chinez. Mare și curat e cartierul aeroportului, mari și frumoși croite sunt grădinile lui, mari sunt parcurile și de-un verde bolnav în albumina bolnăvicioasă a luminii de dimineață.

Doar Capital Airport Hotel e mic. Un bloc de nefamilisti, puchinos, măturat undeva sub preșul construcțiilor special ridicate pentru Olimpiadă. Recepționerii sunt înfrânți de debandadă. Ne iau pașapoartele tuturor și, până să ne aloce camere, ne trimit la masă într-un salon imens, cu mochetă și draperii triste. Aici nu mai este 25 iunie 2009, ci 25 iunie 1986. În jurul meselor rotunde, îmbrăcate până jos în falduri de atlas roz, se atașează, ca electronii unui nucleu, călători neliniștiți în oboseala saltului peste fusurile orare. Pe o masă lungă, întinsă de-a lungul unuia dintre pereți, sunt puse, ca într-un cabinet stomatologic, tăvi de inox închise bine cu capace severe pe care elvețianca le deschide și le dezvăluie încântată conținutul:

— Găluște cu spanaas.

Murmur în sală.

— Tofu cu sos iute.

Tăcere dezaprobatore.

— Marshmallow, cred.

Uluire și ușor dezgust.

— Supăăăă!!!

Uite, asta ar merge și chiar și o bere. Iau o Tsingtao cu 3,5 dolari. Scump la dumneavoastră la Capital Airport Hotel. Supa nu are gust, berea are și merge bine cu gălușca asta scârboasă și necoaptă, ca un ochi de pește gigant fiert.

O cameră video înregistrează festinul de la 9:00 dimineața, râdem, hohotim, povestim și berea îi zice *Şuuuu!!!* somnului. Sunt plină de energie, nu am viză, dar sunt în Beijing, cum dracu' să ai cinşpe mii de cordoane și cozi, gardieni și milițieni și să lași să intre cel puțin doi oameni fără viză?

Și de ce mi-ar păsa? Hai în oraș! Dar mai întâi duș.

Apa curge fierbinte și oboseala se dilată de la căldură, crește ca un balon de gumă și împinge sângele în pleoape și în limbă. Las' că am timp de Bei-jing cân-d mă în-t-o-r-c.

Toc, toc, toc. Fetele. Australianca și nemțoaica Anke.

— În juma de oră e posibil să plecăm.

— Au anunțat?

— Nimic oficial. Ne-a bătut și nouă în ușă cineva care ne-a spus că a auzit că ar fi anunțat asta cei de la recepție.

Mă strecor în haine. Somnul a sărit iar, ca un greier cu detentă, s-a dus la 45 de metri mai încolo de mine. Călătorii sunt împrăștiați prin hotel, unii dorm, alții nici măcar acum nu au primit cameră, pentru că hotelul nu avea destule cartele de plastic pentru uși. Începe bătălia pentru recuperarea pașapoartelor care au fost reținute ca să se facă după ele copii xerox. Unde e al soției, unde e al copiilor?

Bulibășeală. Bâlbe, umeri ridicați, tâmplă scărpinată intens. Un bărbat rotofei lovește cu pumnul în tabla mesei și urlă la recepționera cu față vinovată: *Look what you did to us!* Recepționera clipește și încearcă să identifice problema, se străduiește, dar nu pricepe. De ce este domnul ăsta atât de nervos?

Ai pașaportul? Îl am. Hai. Hotelul se goleşte, gloata retrăgându-se ca oceanul la tsunami, în stația de autobuz.

Eu nu o să mai stau 40 de minute în picioare, ne spunem cu toții, așa că vestici și estici ne aruncăm într-o cruntă bătălie pentru locuri. Curtoazia a fost violată în grup și lăsată mai mult moartă decât vie pe trotuar. Mongolii sunt uimiți, nu se așteptau la o astfel de transformare. Cu mințile întunecate de oboseală, nesomn și contactul cu haosul, ne vărsăm în fața aeroportului de unde trebuie să fim preluați de cineva de la Air China.

Te uiți în jur și observi fragilitatea civilizației. La primul semn că paradigma se schimbă, manierele sunt părăsite ca Hänsel și Gretel la marginea pădurii.

Empatia se evaporă. Generozitatea se șterge. Neliniștea scoate fiara din tine.

Și dacă nimeni nu va avea grijă de mine? Și dacă sistemul de aici nu e prietenul meu?

Suntem o turmă de câini speriați, gata să muște. Intrăm. Suntem anunțați că trebuie să mergem la poarta x. Mă uit pe tabelă și văd indicată poarta y. Grupul se rupe în două: cei care cred în ce văd și cei care cred în ce aud. Ajung la poarta bună și, în timp ce așteptăm jumătatea răătăcită, un geamăt rupe pieptul elvețienței care a intrat pe net.

— Michael Jackson a murit acum câteva ore.

E o glumă? Michael nu poate să moară.

Călătorii se foiesc. Moartea pare mai aproape de noi acum, când știm că și zeii mor.

— Medicamente, supradoză de medicamente.

Michael e mort. Poate d-aia nu zboară Air China. Să nu lovească sufletul lui Michael pornit spre ceruri, care chiar acum plutește prin spațiul aerian chinezesc.

E 25 iunie 2009 și australianca îmi spune că taică-su își amintește exact locul în care era când a fost anunțat

moartea lui Elvis și că așa o să ne amintim și noi, mereu, ce făceam când Michael a decis să plece. Ce făceam?

Eram în aeroportul din Beijing, cu vezica umflată de la o bere Tsingtao care m-a costat 3,5 dolari și cu o coadă imensă de mongoli cu cețe groase în față, la îmbarcare. Avionul se ridică în timp ce videoul care anunță ce să faci cu măsuta, centura și mobilul încă rulează bilingv pe ecranele care rămân erecte până la aterizare. Vecina mongolă icnește și apoi râde isteric la golurile de aer pe care le călărim, iar chinezul din spate lasă să scape Oooooo! și Uuuuuuu!, ca un pilot de balon care aruncă greutatea ce îi încurcă ascensiunea. Scaunele sunt și mai mici, îmi simt șoldurile încastrate în plasticul gri ca bazinul unui duh ieșind din ciocul lămpii fermecate.

Sub noi e Gobi. Și deasupra lui Gobi aleargă nori mici și albi, lăsând umbre mici și întunecate peste nisipul nimicului fierbinte. Când coborâm la Ulan Bator, aripile avionului se smucesc, nechezând, răvășite de vântoasele dinspre munți ca o coamă de unicorn nervos.

Mongolia, pământ românesc.

Suntem primiți cu noi formulare H1N1, funcționarii ne împresoară ca un grup de pisici care se freacă de picior, cerșind mâncare. Nu, n-avem aviară, nu avem H1N1 și nici vreo mutație, un H1N1 aliniatul 2, litera b).

Aeroportul are o îmbrățișare pătrată, de urs cu labelle în ghips. Simți izul sovietelor, care nu a părăsit niciodată clădirea. La bagaje, micul nostru grup expediționar se sparge cu fluturări de Lonely Planet, promisiuni de regăsiri, poate chiar în Gobi. Nimănu-i trece prin cap ce înseamnă 1 564 116 kilometri pătrați. Atât are Mongolia, a doua cea mai mare țară din lume fără ieșire

la mare, un piton care înghite de cinci ori Germania, o suprafață enormă pe care aleargă nomadic trei milioane de locuitori.

Mongolii.

Ne așteaptă doi bărbați. Nu vorbesc boabă de engleză, dar deduc că sunt rubedenii îndepărtate cu grecii, căci ț-urile le țâșnesc bogat din gură, în arteziene de „Ța! Țațațața! Țaaaațațața!”.

Adică „da”, e simplu. Ongots — se citește ongăț și înseamnă avion și ongățbudal e casa avionului, adică aeroport. Tsetseg — se citește țâțag este floare iar tsetsen, țâțan, e înțelept. Dar eu nu am cum să știu asta. Eu acum aud țatațața și mă țin de bancheta Toyotei cu volanul pe dreapta înscrisă într-un trafic potrivit, tot pe dreapta. De unde aveți mașina? Japan? Țatațața! Juma de mașină e intrată pe sensul opus, în încercarea șoferului de a se asigura că poate depăși. Tuuuut!!! Claxoanele trec razant, mușcându-ne de urechi. Șoferul nu renunță, iar își scoate juma de mașină pe celălalt sens, un alt claxon îl trimite pe banda lui. Țatațața — zice la telefon și de data asta depășește, încheietura mi s-a albit pe marginea banchetei, Toyota gâfâie turată strașnic și se repede la locul ei, tăindu-i fața unei sobe de teracotă pe roți, care claxonează nervoasă.

Și Michael a murit, poate o să mor în aceeași zi cu Michael. Întorc ochii spre peisaj. Turme de capre pasc printre jeepuri parcate în fața unor căsuțe de lemn, cerdace sculptate cu motive populare nordice. Ai putea fi în Norvegia dacă în spatele căsuței de lemn nu ar apărea cicatricea unui bloc vopsit roz. Roz de Piatra Neamț, roz de parizer țărănesc cu 89 de E-uri. Orașul e învelit în ban-nere ca o mumie, și panouri opresc privirea ca un pumn

în ochi. Uite un oraș mai urât de 16 ori decât Bucureștiul. Sovieticii chiar reușesc să scoată ce-i mai grotesc din oameni, îmi spun și apoi încep să număr băncile de la parterul blocurilor și magazinele de telefonie mobilă. Ambele semne clar ale avântului economic și, în același timp, ale subdezvoltării. Un milion de mongoli stau în Ulan Bator, UB cum îi spun leneși localnicii, și păduri de blocuri cresc la marginea orașului ca să-i adăpostească, în timp ce străzile, abuzate de marșul zilnic al tirurilor și camioanelor cu materiale de construcții, gem arătând găuri imense, ca cerșetorii care-ți bagă sub nas răni supurânde.

Ulan Bator e un sat de care s-a tras ca să se facă oraș, din patru colțuri s-a tras și a pocnit pe mijloc, mâinile și picioarele i-au ieșit din articulații într-o grozavă tortură urbanistică.

E paralizat și abia mai respiră, dar n-are a face, îl ținem pe perfuzii și-o să ne mai țină vreo 40 de ani până construim capitala nouă.

Happy Camel e agenția turistică a lui Bernard, belgianul care are și cafeneaua Chez Bernard unde servește espresso, internet și bere mongolă Sengur. Ce înseamnă Sengur? Un nume din *Secret History of the Mongols*, cea mai veche scriere în limba mongolă care a reușit să supraviețuiască. Ce știe Bernard despre asta? Cred că mai nimic. El e omul la care vii când vrei să-ți aranjezi un tur. Cu el și angajatele lui stabilești ghizi, mașini, trasee și cazări. Cafeneaua este o prelungire reală a lumii virtuale a Facebookului. Aici există un wall din beton pe care turiștii lipesc mesaje: *caut partener de călătorie spre lacul Khovsgol, cumpăr cal pentru expediții călare de trei luni prin Mongolia, vând cal folosit în expediția călare*. Ieftin e cuvântul care plutește ca un fum în încăperea. Foarte ieftin. Cel

mai ieftin. Negocieri, strâmbat din nas, ochii dați peste cap, e scump. Foarte scump. Simțiți-vă vinovați! Asta vor să le spună turiștii străini mongolilor hrăpăreți, care cer o grămadă de bani. Las' că știm noi că pe voi vă costă mai ieftin, las' că știm noi că patru dolari sunt o avere aici, cum să îmi cereți patru dolari când, cu banii ăștia eu aș trăi 46 de secunde la mine acasă, în Franța? Cum să îmi luați 46 de secunde de la gură?

Săracii sărmani ai Vestului. Greu de trăit când fiecare clipă e o agonie: dacă mă face taximetristul, dacă mă păcălește chelnerul, dacă plătesc doi tigraci mai mult? Ce contează că un tigrac este 0,0005 dolari, că doi tigraci se pierd, microscopici, inutili și incapabili să îți ofere fericire — nisip strecurat printre degete? E o chestiune de principiu. Principiul că ăștia, localnicii, sunt niște ruși în cur care nu trebuie să primească ăia doi tigraci, că nu-i merită. Oricum sunt niște vite și-și iau băutura de ei. Băutura, că nu știu altceva. Neocolonialism.

Femei cu bust bogat pe care sunt multate tricouri pastel, suspendate deasupra buricului ca un stor înțepenit, lăsând o palmă de piele goală până la betelia blugilor, intră la Chez Bernard să bea un espresso. Sau să-și găsească dragostea.

Caucasianul e preferabil chinezului, fie el și foarte bogat cum e ăsta de stă la Kempinski Hotel Khan Palace, pentru care s-a oprit toată circulația în centrul orașului. Hotelul e infestat cu chinezi, o mare delegație care îl însoțește pe marele boier din China. Cine e? Nu știe nimeni engleză să-mi explice. E bogat și stă la Kempinski, că unde să stai în Ulan Bator dacă nu la Khan Palace? Kempinski doar cu numele, căci luxul turnat într-o clădire de nouă etaje ia forma blocului de Berceni. Kempinski

Palace Berceni are un lift piticesc, bere la trei dolari sticla, un restaurant japonez unde se servește supă de marmeladă de ciuperci, tablouri cu litere ale alfabetului mongol reinterpretate ca imaginile unei cămile în alergare sau ale unui cal cambrat, mochetă gri, de administrație financiară. Și panoramă are. Vezi munte, șantier, străzi paralizate, acoperite de aburul claxoanelor și chipul lui Gînghis desenat din pietricele pe versantul altui munte.

Cad într-un somn de 12 ore, sunt și eu doar o pietricică aliniată în conturul chipului marelui Han, tatăl lumii. Poate visez la Michael, cum a murit el alb și cum procesele anatomice ale morții îl vor face iarăși negru. Poate visez la H1N1 și la găluștele cu spanac și la Air China, și la torturantele ecrane din tetieră. Nu știu ce am visat. Știu doar că dimineață, la 9:10, sună telefonul și o voce respectuoasă de femeie anunță că trebuie să cobor la recepție.

9:26, 26 iunie 2009.

Padme e în hol, taior și tocuri, cam 20. 22 de ani. Păr prins în coadă neagră, voce subțire, emoționată. E ghida trimisă de Bernard, profesoară de engleză la Academia Militară.

Iartă-mă, câți ani ai?

24 are. A venit din nordul țării, de la granița cu Rusia. Părinții au rămas acolo, prinși în gheața veșnică alături de ceilalți șase frați, ea și fratele cel mare sunt în Ulan Bator. Iar Padme, vara, când e vacanță școlară, se cârpește făcând pe ghida de limbă engleză, pe care o vorbește scrântit, căznindu-se să răzuiască frazele de pe fundul minții.

Și zici că așa e vara la voi?

E sfârșit de iunie și sunt opt grade. Am buzele vinete și vârfulurile degetelor de la picioare sunt străbătute de pișcături mici, amorțeala degerăturii. Acum câteva zile a nins în Gobi, cum s-ar zice, sunt o norocoasă că sunt opt grade acum. Sunt norocoasă, e clar, dacă mă prindeau vameșii chinezi după o zi jumate de Ulan Bator, depistau o febră, o tulpină, o măslină, dracu' mai intra în Mongolia. Happy Camel e pregătită pentru zile d-astea, de ploaie mocănească într-un oraș ca un orfelinat de secol XIX, care nu a știut niciodată ce sunt lumina și căldura.

A trimis-o pe Padme să ne arate muzee, palate și temple, să nu ne lase de nebuni pe stradă. Ghida, cu o mătură în fund care nu reușește să o salte magic în aer, troncăne pe străzile cu asfalt găurit, spre Muzeul Național de Istorie. Clădirea e placată cu faianță roșie și arată ca o cutie de pantofi. Pe capacul cutiei de pantofi este un basorelief cu Gînghis, probabil, Gînghis pe cal, într-un nor de colb sau într-un nor de furtună. Și în fața cutiei de pantofi este un *deer stone*, un soi de stelă pe care sunt scrijelii reni zburători. Dar eu nu am încă de unde să știu asta, pentru că Padme nu se oprește, intră în muzeu și întrebările mele despre stelă și domnu' pe cal de pe frontispiciu rămân în superba zi de vară, la opt grade, afară.

Nimeni nu a murit la opt grade, poate doar niște băștinași în Cambodgia — mi-a zis mie cineva în 2007 că au fost 13 grade și niște localnici au murit de frig că nu erau obișnuiți cu tipul ăsta de climă — dar asta e o altă poveste.

În Ulan Bator iarna e ca vara, îmi spun și intru în cutia de pantofi unde, ciudat, găsesc tot felul de exponate, doar pantofi nu găsesc. În primul rând găsesc chinezi, pentru că muzeul s-a umplut cu delegația chinezului